

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De Republiek in een tijd van vorsten

1 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Uit de bron blijkt dat er niet voldoende graan wordt geproduceerd om de bevolking het hele jaar te voeden 1
- Dit tekort moet worden aangevuld door graanimport (uit het Oostzeegebied, wat de kern/het hoofdbestanddeel is van de moedernegotie) 1

2 maximumscore 4

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- een juiste godsdienstpolitieke maatregel van Hendrik VIII van Engeland met een juiste uitleg, bijvoorbeeld de stichting van de Anglicaanse kerk (in 1534) waardoor hij een grotere greep op de kerk in zijn land kreeg 2
- een juiste godsdienstpolitieke maatregel van Hendrik IV van Frankrijk met een juiste uitleg, bijvoorbeeld de afkondiging van het Edict van Nantes (in 1598) waardoor de strijd tussen katholieken en protestanten die het centrale gezag had aangetast tot een einde kwam 2

3 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat Willem van Oranje

- in 1559 door Filips II is benoemd en 1
- in 1572 door de Staten (van Holland en Zeeland) is benoemd 1
- omdat deze gewesten inmiddels in opstand waren gekomen / Filips II er geen gezag meer had 1

4 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- De boodschap die Alva over wil brengen is, dat hij de opstand neergeslagen heeft / een sterk/succesvol leider is 1

Dit blijkt uit:

- de opstandelingen liggen verslagen onder Alva's voeten / Alva staat erbij als een trotse overwinnaar 1
- de tekst op het standbeeld vertelt dat het is gemaakt van het brons buitgemaakt op het leger van de opstandelingen (wat laat zien dat Alva's leger sterker is / de opstandelingen heeft overwonnen) 1

Vraag	Antwoord	Scores
5	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat Requesens</p> <ul style="list-style-type: none"> • met het neerhalen van het standbeeld duidelijk wilde maken dat hij afstand neemt van (het beleid van) Alva • daarmee wilde bereiken dat het vertrouwen in het Spaanse bestuur / de eenheid in de Nederlanden hersteld werd (door de herinnering aan de strenge Alva weg te nemen) 	<p>1</p> <p>1</p>
6	<p>maximumscore 3</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een juiste binnenlands-politieke reden voor Willem van Oranje om de hertog van Anjou voor te stellen, bijvoorbeeld: Willem van Oranje hoopte zo de steun onder katholieke Nederlanders voor de Opstand te vergroten / de kloof tussen de protestantse en katholieke gewesten te overbruggen • een juiste buitenlands-politieke reden voor Willem van Oranje om de hertog van Anjou voor te stellen, bijvoorbeeld: Willem van Oranje hoopte op deze wijze militaire/diplomatieke steun te verwerven van Frankrijk • een juiste politieke reden voor de Franse koning om zijn broer/de hertog van Anjou naar de Nederlanden te laten gaan, bijvoorbeeld: de Franse koning hoopte op deze manier de invloed van het katholicisme in de Nederlanden te vergroten / zijn positie tegenover (aartsvijand) Spanje te versterken / in eigen land zijn aanzien bij de hugenoten te versterken 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
7	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na de Val van Antwerpen (1585) vluchtten veel Zuid-Nederlanders naar gebieden/landen waar het protestantisme was toegestaan (zoals Engeland/Colchester) • Veel van deze Zuid-Nederlanders waren (goed opgeleide) ambachtslieden, die daardoor een bedreiging vormden voor de werkgelegenheid van de Engelse ambachtslieden • maar aan de andere kant een grote bijdrage konden leveren aan de economische bloei van de stad Colchester (door hun vakkenis/kapitaal/contacten) 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
8	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <p>De hugenoten, tegen wie de vloot werd ingezet, waren protestanten/calvinisten en dus geloofsgenoten van de overheersende religieuze stroming binnen de Republiek.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
9	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is: Spanje is verwickeld in de Dertigjarige Oorlog (en steunde de Habsburgse / katholieke partij) en kon daardoor geen troepen vrijmaken om Den Bosch te ontzetten.</p>	
10	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens de bron hebben de inwoners van Den Bosch zich verweerd tegen Frederik Hendrik / hopen zij op een overwinning van de Spaanse koning / staan zij liever onder Spanje dan onder Oranje, waaruit blijkt dat zij niet strijden voor vrijheid/onafhankelijkheid van Spanje (maar voor hun rooms-katholieke godsdienst) • De schrijver van de bron is de plaatselijke bisschop, die misschien een gekleurd beeld geeft van de houding van de katholieke inwoners van Den Bosch / van de kracht van het katholieke geloof als motivatie van de Bosschenaren 	<p>2</p> <p>2</p>
11	<p>maximumscore 2</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De VOC hield zich bezig met handel (en had daarom belang bij vrede) / concurreerde niet direct met de Spanjaarden (in de handel op Azië) • De WIC hield zich onder andere bezig met het kapen van Spaanse schepen / zag de Spanjaarden als concurrenten (in de handel op Amerika) 	<p>1</p> <p>1</p>
12	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: De volgende bepalingen kunnen worden gezien als reactie op ontwikkelingen in de Engelse geschiedenis (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Artikel I/III versterkt de macht van het parlement, wat een reactie is op de voorgaande periode waarin Jacobus II streeft naar absoluut gezag. – Artikel II bepaalt dat de koning niet boven de wet staat, wat een reactie is op het streven naar absoluut gezag van Jacobus II. – Artikel V erkent de protestantse invloed die door de <i>Glorious Revolution</i> / de komst van Willem III wordt versterkt. <p>per juiste combinatie van voorbeeld en uitleg</p>	<p>2</p>

Vraag	Antwoord	Scores
13	<p>maximumscore 2</p> <p>De juiste volgorde is: 3, 6, 1, 5, 2, 4</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Als door het wegstrepen van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.</i></p>	
14	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat Willem III:</p> <ul style="list-style-type: none"> • als stadhouder de legeraanvoerder was die op het slagveld de overwinning kon behalen (in het Rampjaar) en • als familielid/neef van de Engelse koning zou kunnen onderhandelen met een van de mogendheden (Engeland) die de Republiek waren binnengevallen 	<p>1</p> <p>1</p>

De Verenigde Staten en hun federale overheid, 1865-1965

15	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is: Omstreeks 1870 was de positie van de zwarte bevolking in het zuiden van de Verenigde Staten</p> <ul style="list-style-type: none"> • in juridisch opzicht verbeterd door de afschaffing van de slavernij / doordat zwarten kiesrecht kregen en • in economisch opzicht niet verbeterd, omdat zwarten net als in de tijd van de slavernij afhankelijk bleven van de witte bevolking (bijvoorbeeld door het systeem van <i>sharecropping</i>) 	<p>1</p> <p>1</p>
16	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is: De Reconstructie is mislukt, want (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – uit de bron blijkt dat na 1877 de overheid in het Zuiden de zwarte bevolking blijft zien als slaven. – in de bron wordt aangegeven dat de zwarte bevolking massaal de zuidelijke staten verlaat (vanwege haar achtergestelde positie/uitzichtloze toekomst). – uit de bron kan worden afgeleid dat de federale overheid bezorgd is over de positie van de zwarte bevolking in zuidelijke staten (omdat zij een onderzoek instelt). <p>per juist argument</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
17	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> - De informatie over de migratie is afkomstig van de organisatie die de migratie heeft georganiseerd en is dus uit de eerste hand. - De ondervraagde staat onder ede, wat de betrouwbaarheid van de informatie uit de bron kan hebben vergroot (omdat hij straf riskeert als hij niet de waarheid spreekt). - De bron is een openbaar document (van een senaatscommissie) (waarvan de inhoud gecontroleerd kan worden). <p>per juist argument</p>	1
18	<p>maximumscore 2</p> <p>In een juist antwoord wordt een programmapunt van Henry George verbonden met een ideaal van de <i>Progressive Movement</i>, bijvoorbeeld (een van de volgende combinaties):</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij 1: Door juryleden uit verschillende klassen te kiezen wordt de rechtspraak gedemocratiseerd. - bij 3: Door toezicht op sanitaire voorzieningen wordt de volksgezondheid van vooral de armen bevorderd / worden sociale misstanden bestreden. - bij 4: door het afschaffen van contractarbeid bij openbare werken worden de arbeidsomstandigheden van arbeiders verbeterd. - bij 6: door het openbaar vervoer in handen van de overheid te geven wordt de macht van vervoersbedrijven gebroken / blijft vervoer betaalbaar voor armen. <p><i>Opmerking</i> Alleen voor een combinatie van programmapunt 1, 3, 4 of 6 en een juiste uitleg worden scorepunten toegekend; de programmapunten 2 en 5 zijn niet kenmerkend voor de <i>Progressive Movement</i>.</p>	
19	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door (achter generaal Pershing en zijn soldaten) kruisvaarders af te beelden, brengt het affiche de propagandaboodschap over dat het Amerikaanse leger vecht voor een hoger doel • Dit sluit aan bij een ideaal van president Wilson, omdat hij met de Amerikaanse interventie in de Eerste Wereldoorlog de autocratische landen (Duitsland en Oostenrijk) wilde bestrijden / de democratische landen (Frankrijk en Engeland) wilde steunen / de democratie in de wereld wilde versterken ("<i>make the World safe for Democracy</i>") 	2 2

Vraag	Antwoord	Scores
20	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het incident laat zien dat de zwarte bevolking strijdbaarder geworden is (wat blijkt uit het gewapend verzet van een groep zwarten tegen het lynchen van een zwarte leraar) • wat te verklaren is door de deelname van zwarte Amerikaanse soldaten aan de strijd in de Eerste Wereldoorlog, waardoor zij zich bewust worden van hun positie/gezamenlijke kracht / zich hebben leren organiseren 	<p>1</p> <p>2</p>
	<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Alleen als in de verklaring een juist verband wordt gelegd met de Eerste Wereldoorlog, worden 2 scorepunten toegekend.</i></p>	
21	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de mening van de krant beter aansluit bij de aanhanger van de <i>Black Panthers</i> dan bij die van M.L. King, omdat de krant gewapend verzet goedkeurt, wat past bij de militante houding van de <i>Black Panthers</i> / wat niet past bij Kings principe van geweldloosheid.</p>	
22	<p>maximumscore 2</p> <p>De juiste combinaties zijn: a-3; b-5; c-1; d-2</p> <p>indien vier combinaties juist</p> <p>indien drie of twee combinaties juist</p> <p>indien minder dan twee combinaties juist</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
23	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • President Roosevelt was voorstander van het bestrijden van het fascisme in Europa / het helpen van Groot-Brittannië • Dit beleid stuitte op weerstand in het Congres omdat tegenstanders daarvan wilden vasthouden aan de neutraliteitspolitiek • De <i>Lend Lease Act</i> was een overwinning voor president Roosevelt's buitenlands beleid, omdat de Verenigde Staten door de wet wapens konden leveren aan de geallieerden (om zo het fascisme te bestrijden) • De <i>Lend Lease Act</i> was ook een overwinning voor de tegenstanders van Roosevelt's buitenlands beleid, omdat de Verenigde Staten formeel vasthielden aan de politiek van neutraliteit 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
24	<p>maximumscore 2</p> <p>De juiste combinaties zijn: Bij president 1 (Franklin D. Roosevelt) hoort fragment c. Bij president 2 (Harry S. Truman) hoort fragment a. Bij president 3 (Dwight D. Eisenhower) hoort fragment d. Bij president 4 (John F. Kennedy) hoort fragment b.</p> <p>indien vier combinaties juist indien drie of twee combinaties juist indien minder dan twee combinaties juist</p>	<p>2 1 0</p>
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: De verwachte problemen bleven uit, omdat (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> - de oorlogsindustrie snel overschakelde op de productie van consumptiegoederen. - na de Tweede Wereldoorlog een grote vraag was ontstaan naar consumptieartikelen. - scholingsmogelijkheden voor veteranen gunstig waren voor de werkgelegenheid. - de regering goedkope leningen/subsidies gaf aan veteranen. - de babyboom de economie een grote impuls gaf. - de arbeidsproductiviteit steeg door nieuwe productietechnieken. <p>per juiste verklaring</p>	<p>1</p>
26	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is: De redenering die hij daarbij gevolgd kan hebben is dat de Sovjet-Unie de kennis voor het maken van de atoombom uit spionage/door hulp van Amerikanen had gekregen, wat leidde tot de jacht op (vermeende) communisten in de Verenigde Staten onder leiding van McCarthy.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
27	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De uitspraak van het Hooggerechtshof hield in, dat segregatie in het onderwijs in strijd is met de grondwet • Herblock verwacht als gevolg van de uitspraak meer vrijheid / grote structurele veranderingen voor de zwarte bevolking (in heel de Verenigde Staten), wat in de prent naar voren komt in het gebruik van positieve symbolen, bijvoorbeeld de vorm van de (luidende) schoolbel (die verwijst naar de vrijheidsklok) / de tekst op de klok 	<p>1</p> <p>2</p>
28	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • J.K. Galbraith had kritiek op de eenzijdige nadruk op consumptie / het gebrek aan overheidsbeleid • President Kennedy probeerde aan deze kritiek tegemoet te komen door (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – zich in te zetten voor beter onderwijs. – het opzetten van een programma ter bestrijding van de armoede / de <i>War on Poverty</i>. – vrijwilligers te sturen naar landen in de Derde Wereld. – te streven naar een minder materialistische samenleving. – te streven naar een <i>New Frontier</i>. 	<p>1</p> <p>1</p>
29	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>De redenering die Chroesjtsjov daarbij volgde is dat Kennedy door het geven van financiële hulp de landen in Latijns-Amerika afhankelijk maakte van de Verenigde Staten, waardoor de invloed van de Verenigde Staten toenam (wat aansloot bij de angst van de Sovjet-Unie in de Koude Oorlog).</p>	
30	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Tijdens de Cubacrisis had de spanning tussen beide landen bijna geleid tot een nucleaire oorlog, wat na de crisis leidde tot toenaderingspogingen/ initiatieven om de spanning te verminderen (wat blijkt uit de bereidheid geen atoombomproeven meer in de atmosfeer uit te voeren).</p>	

Bronvermeldingen

- bron 1 ontleend aan: C. Dekker e.a. (red.), Nederlandse historische bronnen 2, Den Haag 1980, pag. 146.
- bron 2 <http://www.geheugenvannederland.nl>
- bron 3 P.J. van der Heijden, Ach lieve tijd, 3.800 jaar Den Bosch, de Bosschenaren en hun soldaten, Zwolle zonder jaartal, pag. 68.
- bron 4 J. Demey, P. Geurts en H. de Wolf, Geschiedenis in documenten, Amsterdam 1971, pag.112-113.
- bron 5 P.D. Escott en D.R. Goldfield, Major Problems in the History of the American South, Volume II, The New South, Lexington 1990, pag. 165-166.
- bron 6 H. Zinn, A People's History of the United States, New York 1980, pag. 258, 266-267.
- bron 7 <http://www.pritzkermilitarylibrary.org/Home/pershings-crusaders.aspx>
- bron 8 H. Aptheker (red), A Documentary History of the Negro People in the United States. 1910-1932, Secaucus (N.J.) 1973, pag. 256.
- bron 9 fragment a: H. Truman, Memoires, 1946-1953, Jaren van beproeving en hoop, Amsterdam 1956, pag. 119-120.
fragment b: <http://millercenter.org/president/speeches/detail/5741>
fragment c: <http://millercenter.org/president/speeches/detail/3338>
fragment d: <https://facultystaff.richmond.edu/~ebolt/history398/DominoTheory.html>.
- bron 10 H. Johnson en H. Katz, Herblock. The Life and Work of the Great Political Cartoonist, New York 2009, pag. 151.